

جمهوری اسلامی ایران

مجموعه فرهنگی تربیتی منتظران

پروژه تحقیقاتی

موضوع:

نظام نامه تفصیلی

مدرسه بندگی

هیئت اندیشه‌ورز

مجموعه فرهنگی منتظران حضرت مهدی عج

بهار ۱۴۰۱

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ^۱

مقام معظم رهبری : آموزش و پرورش مهمترین کار یک کشور است .

این نظام نامه به معرفی منابع ، مبانی ، اهداف ، اصول، سیاست ها ، برنامه ها و نقشه راه مجموعه مدارس پسرانه و دخترانه بندگی می پردازد . غرض از تدوین این نظام نامه معرفی طرح تربیتی مدرسه بندگی و ارائه الگویی عملیاتی برای مدارس ، مساجد ، مجموعه های فرهنگی و تربیتی تحول خواه می باشد . این نظام نامه به صورت یک الگوی منعطف تنظیم شده که حتی با کمترین ظرفیت ها می توان قسمتی از آن را اجرایی نمود . تدوین برنامه های به معنای عملیاتی شدن همه موارد نمی باشد و ممکن است به خاطر وجود مانع هر ساله مواردی از آن اجرایی نشود . مجموعه در تلاش است با توسعه کمی و کیفی سال به سال به شرایط مطلوب نزدیک شود .

از تمامی اساتید معلمان محترمی که در شکل گیری این برنامه و روش تربیتی در سالیان متمادی همراهی نمودند و سختی های فراوانی را متحمل شدند و همچنین خانواده این عزیزان صمیمانه تشکر می نمایم . انشالله که مورد قبول مادرمان حضرت زهرا سلام الله علیها قرار بگیرد .

مقدمه :

انسان خلیفه الله است ؛ انسان مؤمن قلبش حرم خداست . آسمان و زمین و هر آنچه در آنهاست برای او که اشرف مخلوقات است آفریده شده . او جرم و جسمی

^۱ سوره جمعه آیه ۶۲

صغیر نیست ، عالمی اکبر در او نهفته است . انسان جغرافیایی دارد به وسعت کهکشان‌ها چرا که او فقیر الی الله است و مخلوق پروردگار عالمیان و هر آنچه دارد از اوست . آری قطره دریاست اگر با دریاست . این مقام و منزلت فقط با بندگی ، قرب و اتصال به معبود بی‌همتا حاصل می‌شود پس غایت القصوای بشر بندگی اوست .

در مسیر بندگی پروردگار مهربان انسان به تربیت ، تأدیب و تزکیه خود و دیگران نیاز دارد .

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُولُوا لِنُفُسِكُمْ وَلِهٰكُم نَارُ وُقُودًا لِّلنَّاسِ وَ لِحِبَارَةٍ

بدون شک در زیر آسمان کاری به عظمت انسان‌سازی یافت نمی‌شود . انسان‌سازی برترین کاری است که خداوند بر دوش بهترین خلق خود قرار داده و به‌راستی شغل انبیاء و اولیاست برای تربیت انسانی که مسافر ابدیت است باید نگاهی بلند داشت و جز با یاری و استمداد از قرآن و عترت نمی‌توان مسیر هدایت را طی نمود. یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های پدران، مادران و مربیان و همه دلسوزان تعلیم و تربیت صحیح فرزندان می‌باشد . در این مسیر با فرصت‌ها و تهدیدهای بسیاری روبرو هستیم . یکی از چیزهایی که همه معلمان ، پدران و مادران و مسئولین بر آن اتفاق نظر دارند این است که آموزش و پرورش کنونی با همه نقاط قوتی که دارد^۱ ، دارای ضعف‌های مهم و اساسی است^۲ و دلیل این مطلب تدوین سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در سال ۱۳۹۰ می‌باشد^۳. سندی که باوجود ۱۱ سال از تدوین آن شاهد تحوّل

^۱ . رهبر معظم انقلاب : یک عده‌ای میخواهند آموزش و پرورش را به دلایل گوناگون سیاسی بی‌قدر و قیمت کنند؛ این بی‌انصافی است، این خلاف واقع است. من البته نواقص موجود آموزش و پرورش را میدانم، بنده فاصله‌ی آموزش و پرورش کنونی را با نقطه‌ی مطلوب میدانم، اما فاصله‌ی آموزش و پرورش موجود با آن وضع اسفباری که قبل از انقلاب داشت، را هم میدانم

۹۸/۲/۱۱

^۲ آموزش و پرورش کنونی کشور ما، ساخته و پرداخته فکر ما و برنامه‌های ما و فلسفه ما نیست، بنای کار بر آن فلسفه‌ای نبود که ما امروز دنبال آن فلسفه هستیم. ۸۶/۵/۳ ما در آموزش و پرورش احتیاج به تحول داریم ۸۵/۲/۱۲ . (بیانات مقام معظم رهبری)

^۳ آموزش و پرورش ما نیازمند تحوّل است. این سند تحوّل نشان‌دهنده‌ی این است که ما نیاز داریم به تحوّل. تحوّل هم صرف عوض

اساسی از جانب آن نبوده‌ایم و کمتر از ده درصد آن اجرایی شده البته جای تعجب نیست زیرا با ساختارهای کهنه و فرسوده و وارداتی فعلی نباید انتظار بیشتری داشت.^۱

اما آیا تا کنون از خود پرسیده‌ایم در نظام آموزشی فعلی چرا بعد از فارغ‌التحصیل شدن مقدار کمی از آنچه آموخته‌ایم برای ما می‌ماند؟ آنچه آموخته‌ایم چه مقدار در زندگی یا شغل آینده مورد نیاز است؟ حجم زیاد مطالب و اطلاعات ما را به

کردن ظواهر کار نیست، یعنی یک کار عمقی باید انجام بگیرد. همان ۹۶/۲/۱۷

^۱ آموزش و پرورش کنونی کشور ما، ساخته و پرداخته‌ی فکر ما و برنامه‌های ما و فلسفه‌ی ما نیست؛ این یک امر واضحی است؛ این هم جزء مسلمات است، منتها به آن توجه نمیکنیم!

از روزی که نظامی به نام نظام آموزش و پرورش در این کشور به وجود آمد - از آغاز کار - بنای کار بر آن فلسفه‌ای نبود که ما امروز دنبال آن فلسفه هستیم.

آن کسانی که آموزش و پرورش جدید را وارد کشور کردند، نه فقط نیتشان متدین کردن مردم و جوانها نبود، بلکه بعکس، نیتشان دور کردن مردم از عقاید دینی بود. به طور مسلم این است. البته آن کسانی که طراحان اولیه‌ی وزارت آموزش و پرورش در کشور بودند، برنامه‌ها را ریختند، کتابهای درسی را نوشتند، بعضی‌شان کاملاً جزو آدمهای بی‌دین نبودند؛ نه، در بین آنها آدمهای متدین هم بودند، لکن کلان برنامه این بود. لکن اساس، اساس ضد دینی بود، نه غیر دینی؛ بر اساس ضدیت با دین بود. هر چه هم گذشت، این جنبه‌ی ضد دینی، پیوسته و تا آخر دوران پهلوی بیشتر و بیشتر شد.

نکته‌ی قابل توجه این است که آن کسانی که الگوی آموزش و پرورش سنتی و قدیمی ما بودند، آنها به همان شکلها و قالبهای آن روز بسنده نکردند؛ مرتباً تحولات به وجود آوردند و خودشان را پیش بردند؛ اما این مقلدان آن تحولات را دیگر نفهمیدند و همان شکل سنتی را نگه داشتند.

در دوره‌ی انقلاب، خیلی کارها در آموزش و پرورش انجام گرفته است؛ اما نظام آموزش و پرورش تحول پیدا نکرده و همان نظام قدیمی است! این عیوبی که شما بخصوص معلمان قدیمی، کارگشته، مدیران آموزش و پرورش و پرورشیه‌های آگاه و قدیمی معمولاً می‌شمرند، میگویند درسها حفظی است، قدرت ابتکار را در جوانها به وجود نمی‌آورد، تأمل نیست، کار متراکم و انبوه است و ...، اینها همه ناشی از همان نظام قدیمی است. در مسائل روبنائی کارهای زیادی شده است: کتابها با «بسم‌الله» شروع نمیشد، حالا با «بسم‌الله» شروع میشود؛ آیه‌ی قرآن نداشت، حالا دارد. کارهای خوب انجام گرفته؛ نه، من حقاً و انصافاً منکر کارهای خوب نیستم. خیلی هم خوب است. این کارها را ما قدردانیم. منتها اینها هیچکدام تحول نیست. تحول یک حرکت ریشه‌ای است و شماها میتوانید بکنید.

(بیانات در دیدار مسئولان آموزش و پرورش سراسر کشور ۱۳۸۶/۵/۳)

نظام آموزشی ما نظام فرسوده و قدیمی و کهنه‌ای است. نظام آموزشی کهنه است؛ این را ما از اروپایی‌ها گرفتیم، همین جور نگهش هرگاه یک باری گوشه‌کنارش را یک کمی کم‌وزیاد کردیم؛ نظام، نظام! داشتیم، مثل یک چیز موزه‌ای مقدس که دست به آن نخورد بیانات در دیدار معلمان و فرهنگیان ۹۵/۲/۱۳ دستگاه آموزش و پرورش احتیاج به نوسازی دارد؛ کهنه‌ای است؛ باید نوسازی بشود شماها هم شعار دادید، گفتید که باید اصلاح شود. بله، حتماً احتیاج دارد به نوسازی؛ چون، هم فرسوده است، هم آن روزی هم که تازه به وجود آمد دارای عیوبی بود. در آموزش و پرورش ما همان روزی هم که تازه بود و این جور فرسوده و کهنه و زمان گذشته و آسیب‌دیده نشده بود، عیوب اساسی‌ای وجود داشت که همان عیوب هم تا امروز باقی‌مانده. وسیله‌ی این تحوّل، در درجه‌ی اوّل عبارت است ۹۷/۲/۱۹. است از «سند تحوّل»؛ این سند تحوّل آماده است

کجا می‌برد؟^۱ چرا اکثر تحصیل کرده‌های ما در غیر رشته تحصیلی خود مشغول به کار می‌شوند؟ تاکنون از خود پرسیده ایم اشکال کار کجاست؟!

چرا دانش‌آموز ما زمان انتخاب مسیر زندگی علاقه و استعداد و توانش را فراموش و فقط به یک موقعیت شغلی خوب می‌اندیشد و وارد مسابقه‌ای می‌شود که معلوم نیست خط پایانی برای آن هست یا نه؟

چرا انگیزه تحصیل در دانش‌آموزان پس از مدتی کم می‌شود؟ در مدارس ما چقدر به موضوع تربیت، دین‌داری، مهارت‌افزایی توجه تمرینش می‌شود؟

چرا کودکان از پس حل مسائل روزانه خود بر نمی‌آیند؟ به عبارت دقیق‌تر آیا مجال و فراغت برای این مفاهیم کلیدی وجود دارد یا نه؟ جایگاه واقعی تفکر، به‌کارگیری عقل، تجزیه و تحلیل، تحقیق و پژوهش کجاست؟

آیا دانش‌آموز ما فرصتی برای پرداختن به موضوعات مورد علاقه و استعدادهای خود پیدا می‌کند؟ چرا بعد از سال‌ها غالب فرزندان و مخصوصاً دختران ما مهارت‌های ساده و مهم زندگی را نمی‌دانند؟! چند نفر را سراغ داریم که در زمان نیاز به درآمد حلال توانمندی و مهارت لازم را کسب کرده باشند؟ آیا تاکنون به مطالعه نظام آموزشی چند کشور در زمینه نظام آموزشی همانند ژاپن، فنلاند، سنگاپور، ایتالیا، کره جنوبی، کانادا، بریتانیا، هنگ‌کنگ و... پرداخته‌اید؟^۲ جای بسی تأسف است آن‌هایی که ما با چشم‌پسته از آن‌ها تقلید می‌کنیم

^۱مقام معظم رهبری: یک نکته‌ی دیگر، مسئله‌ی علم نافع است. در تعلیم و تربیت کشور، علم سودمند، دانش سودمند باید تعقیب بشود.

اینکه شما می‌گویید «آموزش و پرورش اصلاح باید گردد»، یکی از مواد مهم اصلاحی، همین است که دانشی که در اینجا تعلیم داده می‌شود، دانش سودمند باشد؛ این جوان بتواند از این دانش، برای بهبود زندگی خود و جامعه‌اش و پیرامونیان خود استفاده کند؛ علم نافع این است. علم نافع، آن [علمی] است که ما را به اهدافمان نزدیک کند، حرکت ما را آسان کند، ما را پیش ببرد؛ علم نافع این است.

(بیانات رهبری در دیدار با معلمین اردیبهشت ۹۷)

^۲ <https://itresan.com>

سالهاست که روش های آموزشی خود را تغییر داده اند !!^۱ دیگر زمانی برای تعصبات کور نداریم و باید بانصاف به این مسئله نگاه کنیم بی شک دنیای درون و بیرون ما را علم و معرفت می سازد . اما از علمی که نفع نمی رساند باید به خدا پناه برد.^۲

علم نافع در کنار عمل صحیح دنیا و آخرت ما را می سازد . رهبر معظم انقلاب می فرمایند : نظام آموزشی ما نظام وارداتی است و بر فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی مبتنی و استوار نمی باشد.^۳ آیا فردی که اصول فکر و اندیشه و اخلاق او در سنین نوجوانی بر اساس منفعت خواهی ، راحت طلبی ، مدرک گرایی بسته شده است می تواند بعد از ورود به حوزه یا دانشگاه جریان ساز باشد .

درباره تعلیم و تربیت دختران حساسیت به مراتب بیش از پسران است دختران اثرگذارتر از پسران در آینده خود می باشند حتی اگر وارد مشاغل اجتماعی نشوند ساختن یک زن یعنی ساختن یک مادر یک همسر و ساختن یک نسل پاکیزه . به تعبیر مقام معظم رهبری باید جنگ در عرصه تعلیم و تربیت را جدی بگیریم . علاوه بر اقدامات مفیدی که بعد از انقلاب در این عرصه انجام شده کم کاری بسیار زیاد بوده و هست دشمنان ما حساسیت موضوع را خوب درک کرده اند و

^۱ (بیانات رهبری ۱۳/۱۰/۸۴) نکته ی دیگر، مسئله ی نوسازی نظام آموزش و تصحیح مدل قدیمی رایج در کشور است. بارها در جلساتی که در اینجا به مناسبت مسائل فرهنگی تشکیل شده، افراد دلسوز می گویند که ما این نظام قدیمی «حافظه پروری» را تبدیل کنیم به نظام های پیشرفته ی به روز دنیا. الان در دنیا نظام های جدیدی برای آموزش کودکان، نوجوانان، جوانان - چه در دوره ی دبیرستان، چه در دوره ی دانشگاه - به وجود آمده است. بالاخره ما بایستی از یک مقطعی شروع کنیم و این شیوه ی قدیمی شصت سال پیش را که همچنان حاکم بر کشور است، تبدیل و تصحیح کنیم؛ یا باید آن را به طور کلی تغییر بدهیم یا به صورت تدریجی تغییر بدهیم.

^۲ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُو فِي أَثَرِ الصَّلَاةِ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَقَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَنَفْسٍ لَا تَتَّقُ وَدُعَاءٍ لَا يُسْمَعُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَؤُلَاءِ الْأَرْبَعِ. بحار الأنوار، ج ۸۳، ص: ۱۸

^۳ «تحول در نظام آموزش و پرورش مبتنی بر فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی در جهت رسیدن به حیات طیبه (زندگی فردی و اجتماعی مطلوب اسلامی) و رشد و شکوفایی استعداد های فطری و ارتقا کیفی در حوزه های بپیش، دانش، مهارت، تربیت و سلامت روحی و جسمی دانش آموزان با تأکید بر ریشه کن کردن بی سوادی و تربیت انسان های مؤمن، پرهیزکار، متخلق به اخلاق اسلامی، بلند همت، امیدوار، بانشاط، حقیقت جو، آزادمنش، مسئولیت پذیر، قانون گرا، عدالت خواه، خردورز، خلاق، وطن دوست، ظلم ستیز، جمع گرا، خودباور الزامی هست» (بیانات رهبر معظم انقلاب)

برای آن از سنین نونهالی برنامه‌های دقیق دارند تا بتوانند فرزندان ما را به ابزاری برای گسترش فرهنگ منحن خود تبدیل نمایند^۱.

البته با وجود لطف و فضل الهی و با وجود دریای بی‌کران قرآن و عترت جای ناامیدی نیست. قرآن کتاب هدایت و اهل‌البیت علیهم‌السلام هادی بشریت‌اند. با توکل و امید به خداوند متعال و با همکاری و همدلی و با برنامه‌ریزی و جدیت می‌توان وضعیت موجود را تغییر داد.

به تعبیر رهبر معظم انقلاب در عرصه تعلیم و تربیت جنگی برپا شده^۲ و در هنگامه جنگ و جهاد همه ظرفیت‌ها باید به میدان بیاید. تحول بنیادین در نظام تعلیم و تربیت کشور کاری عمیق و دقیق و بزرگ است و آموزش و پرورش رسمی با ساختار فعلی توان و ظرفیت این اقدام را به تنهایی ندارد و نیاز به استفاده از همه ظرفیت‌های موجود است. برخی از این ظرفیت‌ها عبارتند از:

۱. استفاده از توان و ظرفیت مردم و خانواده در تعلیم و تربیت و حرکت به

سمت تمرکز زدایی و مردمی کردن آموزش و پرورش

۲. بهره‌گیری از توان حوزه‌های علمی و روحانیون از جهت فکری و

تامین نیروی انسانی متعهد و متخصص.

۳. بسیج و بکارگیری توان مجموعه‌های فرهنگی و تربیتی قوی و انقلابی

کشور به عنوان موتور پیشران تحول آفرینی.

۱ رهبر معظم انقلاب: اینجا است که اهمیت سند ۲۰۳۰ معلوم میشود. لبّ کلام و جان کلام در این سند ۲۰۳۰ که فصل مهمی مربوط به آموزش و پرورش دارد، این است که نظام آموزشی باید سبک زندگی را و فلسفه‌ی حیات را بر اساس مبانی غربی به کودک بیاموزد؛ این آن لبّ کلام در سند ۲۰۳۰ است. یعنی چه؟ یعنی جناب‌عالی، انسان متدین و علاقه‌مند به کشورتان، علاقه‌مند به آینده‌تان، در کلاس درستان سرباز برای غرب درست کنید شما اینجا بنشینید سرباز درست کنید برای انگلیس و فرانسه و آمریکا و بقیه‌ی این وحشی‌های کراوات‌زده‌ی ادکلن‌زده‌ی ظاهر‌ساز؛ همین‌هایی که آدم میکشند بدون اینکه خم به ابرو بیاورند. ۱۳۹۸/۲/۱۱.

۲ رهبر معظم انقلاب: جنگ را جدای بگیرید؛ یک عده‌ای میخواهند دشمن مشغول چه کاری است. در عرصه‌ی تربیت انسانهای والا، انسانهای باهمت، انسانهای رشید و شجاع، انسانهای باهدف - در عرصه‌ی این تربیت مهم - یک جنگی برپا است؛ یک عده‌ای میخواهند جوان مؤمن، جوان مسلمان، جوان ایرانی با این خصوصیات پرورش پیدا نکند. "حضرت آیت‌الله خامنه‌ای

۴. ورود مدیران جهادی و انقلابی که شجاعت و انگیزه و توان لازم برای تغییر و تحول را دارند.^۱
۵. استفاده از ظرفیت نخبگان برای خروج از چالش های پیش رو .

آشنایی اجمالی با مدارس و مکاتب مسجد محور

مسجد از دوران پیامبر اکرم صل الله علیه و آله محور فعالیت های اجتماعی و علی الخصوص تعلیم و تربیت بوده است.^۲ مسجد به عنوان جایگاه ذکر و طاعت

^۱ رهبر معظم انقلاب : برای تحوّل آموزش و پرورش روحیه ی انقلابی لازم است. روحیه ی انقلابی یعنی ترس نداشته باشید، ملاحظه کاری نداشته باشید، محافظه کاری نداشته باشید؛ وقتی تشخیص دادید، عمل کنید، اقدام کنید؛ پیش بروید، به توقّف راضی نشوید؛ کارها را تزیینی انجام ندهید. گاهی انسان یک کاری انجام میدهد، حالت تزیینی و تشریفاتی دارد؛ اینها سَم است؛ نخیر، کار را جدّی انجام بدهید؛ اینها تحوّل را عملی میکند، ممکن میکند، تحقّق پیدا میکند. ۱۳۹۸/۲/۱۱

^۲ شهید مطهری : ما یک تقلید احمقانه ای از اروپا کرده ایم. در تاریخ گذشته ما مسجد و مدرسه همیشه یکی بوده اند یا همسایه یکدیگر بوده اند. این خودش یک حسّاسی بود. هنوز هم آثاری که ما از قدیم می بینیم، همین طور است. هر جا که یک مدرسه

خدا^۱ به امور جامعه اسلامی جهت الهی می دهد.^۲ مدارس و مکاتب مسجد محور سال هاست است که در شهرهایی همانند مشهد مقدس، قم، اصفهان، تهران، سبزوار و ... با ده ها شعبه مشغول به فعالیت می باشند. نقطه مشترک این مدارس استفاده از محیط انسان ساز مسجد و به کارگیری مربیان دلسوز و مؤمن می باشد. در غالب این مدارس تلاش می شود آموزش با تجربه و اکتشاف همراه باشد و متر بیان در اداره مدرسه^۳ یا مکتب مشارکت می کنند. تلاش این مدارس خروج از برخی قالب ها و ساختارهای ناکارآمد و اقدام عملی در جهت تحول بنیادین در نظام تعلیم و تربیت کشورمان می باشد. البته همه این اقدامات بر اساس ظرفیت های قانونی و با تعامل مستمر با بدنه آموزش و پرورش انجام می شود.

هست یک مسجد هم در کنارش هست، بلکه خود مساجد مرکز تعلیم و تربیت بود. [تعلیم و تربیت] در اسلام از مسجد پیغمبر شروع می شود. خود مسجدالنبی، هم مسجد بود هم مرکز تعلیم. پیش از آن، مسجد و مدرسه و آموزش و پرورش و دادگستری با یکدیگر یکی و خویش و قوم بودند.

مسجد پشوانه بسیار بزرگی بود هم برای دادگستری و هم برای آموزش و پرورش و تربیت؛ هم کمکی بود مؤثر برای آموزش و پرورش و هم کمکی بود بسیار مؤثر برای اجرای قوانین عادلانه اجتماعی و دادگستری، با اینکه نه تشکیلات آموزش و پرورش به وسعت امروز بوده که به یک صدمش هم نبوده است - و نه دادگستری به یک صدم امروز بوده است. مسجد با نیروی معنوی خودش شدید به آنها کمک می کرد.

اما از روزی که حساب مسجد از حساب آموزش و پرورش و از حساب دادگستری جدا شد و به عبارت دیگر حساب مذهب از حساب آموزش و پرورش و از حساب دادگستری جدا شد، آموزش و پرورش کوشش می کند که یک کاری بکند بلکه بچه ها را به مذهب بی اعتقاد کند، دادگستری هم کوشش می کند که تا میتواند به قوانین خودش رنگ مذهبی ندهد، نتیجه اش همان است که داریم می بینیم. آشنایی با قرآن شهید مطهری، ج ۱۰، ص ۱۰۰ و ۱۰۱

^۱ سوره نور آیات ۳۶ تا ۳۸: «فی بیوت اذن الله ان ترفع و یذكر فيها اسمه یسبح له فیها بالغدو و الاصال؛ در خانه هائی خدا رخصت داده که آنجا رفعت یابد و در آن ذکر خدا شود و صبح و شام تسبیح و تعزیه ذات پاک او کنند...»

سوره جن آیه ۱۸: «و ان المساجد لله فلا تدعوا مع الله احدا؛ و مساجد مخصوص خداست پس نباید با خدا احدی غیر او را پرستش کنید.»

سوره توبه آیه ۱۰۸: «لمسجد أسس علی التقوی من أول یوم أحق أن تقوم فیہ رجال یحبون أن یتطهروا والله یحب المطهرین؛ تو ای رسول ... مسجد (قبا) که بنیانش از اول به پایه تقوای محکم بنا گردیده بر اینکه در آن اقامه نماز کنی سزاوارتر است که در آن مسجد مردان پاکی که مشتاق تهذیب نفوس بودند در آیند و خدا مردان پاک مهذب را دوست می دارد.»

^۳ کلمه مکتب تناسب بیشتری با این برنامه مسجد محور دارد. چرا که هم نامی است پر سابقه از صدر اسلام تا کنون و هم واژه مدرسه کلمه

این مدارس و مکاتب نسبت به مدارس عادی تفاوت‌هایی دارند . که نقاط قوت این مدارس در همین تفاوت‌هاست .

تربیت و آموزش ترجیحاً در فضا و محیط انسان‌ساز مسجد و همچنین فضاهای واقعی زندگی برگزار می‌شود. البته منظور از مسجد محوری صرفاً تعلیم و تربیت داخل مسجد نمی باشد غرض محوریت تربیت بر اساس اطاعت پروردگار مهربان و بر اساس مبانی اسلامی و ارتباط مستمر با محیط انسان ساز مسجد به عنوان محور فعالیت های اجتماعی می باشد.

در مدارس مسجد محور اولویت اول تربیت اخلاقی ، ادب و بندگی د و اولویت دوم آموزش محتوای مورد نیاز و مفید است .

مدرسه مسجد محور بندگی از واحد های مجموعه فرهنگی تربیتی منتظران می باشد . این مجموعه در سال ۱۳۷۱ با هدف تربیت صحیح کودکان و نوجوانان تاسیس شد و از سال ۱۳۸۸ وارد فضای تخصصی تربیت مکمل شد یعنی متربیان به مدرسه می رفتند و اوقات فراغت خود را در یک دروه ۳ تا ۸ سال با برنامه های متنوع تربیتی می گذراندند در گذر زمان و با توجه به تغییرات چشم گیر فرهنگی کشور در سال های اخیر نیاز به یک حرکت جدی تر و با قوت بیشتر احساس می شد حرکتی که بتواند در یک زمان بلند مدت همه ابعاد وجود متربیان را درگیر کند و خروجی مطلوب تری بر ارمغان آورد طرح مدرسه مسجد محور بندگی در سال ۱۳۹۶ با الگو گیری از مدارس مسجد محور مشهد و قم و.. در مقطع متوسطه اول پسرانه در جنوب غربی اصفهان مسجد شهید مظلوم دکتر بهشتی تأسیس شد و به تدریج به مقطع متوسطه دوم و دبستان پسرانه و دخترانه گسترش پیدا کرد هم اکنون مجموعه مدارس بندگی دارای شعب مختلف در استان قم و اصفهان می باشد.

نظام تعلیم و تربیت مدرسه بندگی ، حاصل سال ها مطالعه اندیشه های اندیشمندان حوزه تعلیم و تربیت و کسب تجربه از مدارس و مجموعه های آموزشی و تربیتی موفق ایران و کشورهای دیگر جهان می باشد . برای تدوین نظام

نامه مدرسه بندگی تلاش بر این بوده که اهداف و برنامه های مدرسه بر اساس فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی و رهنمود ها و نگاه امام راحل و رهبر معظم انقلاب ترسیم شود. این نظام تربیتی که در طول ۲۳ سال تجربه میدانی مستمر و تحقیقات گسترده شکل گرفته قطعاً خالی از اشکال و ضعف نمی باشد و نیازمند نقد و بررسی از طرف صاحب نظران و و خانواده های گرامی می باشد.

بنای کار مدرسه، بندگی در هدفگذاری، در ارائه طرح و برنامه و در شیوه و اجرا می باشد. مربیان خود را در فضایی صمیمی و معنوی می بینند که می توانند دوستانی سالم و با اخلاق پیدا کنند و در کنار بالا بردن سطح علمی خود از حیث تربیتی و مهارتی و ورزشی خود را رشد دهند.

نسبت مدرسه بندگی با سند تحول بنیادین آموزش و پرورش^۱

سند تحول بنیادین آموزش و پرورش نقشه راه کلان تحول در نظام تعلیم و تربیت کشور می باشد و هر مجموعه تربیتی باید نسبت خود را با این سند مشخص کند. این سند با راهبری رهبر معظم انقلاب و کار پژوهشی گسترده تنظیم شده است و با رفع نواقص می تواند راهنمای خوبی برای تحول بنیادین باشد.

از موانع اجرایی شدن سند نبود زیر ساخت و ساختار مناسب برای عملیاتی شدن آن می باشد مجموعه های مسجد محور با وجود محدودیت

^۱ مقام معظم رهبری: عرض من و توصیه‌ی من به مسئولین محترم و مدیران محترم این است که سند تحول را جدی بگیریم؛ فراتر از اظهارات رسمی؛ در عمل. ۹۳/۲/۱۷ عزیزان من! سند تحول، یک ریل‌گذاری است؛ سند تحول میتواند آموزش و پرورش را به آن سرمنزل مورد نظر برساند؛ ما باید کاری کنیم که این اتفاق بیفتد. ۹۸/۲/۱۱ وسیله‌ی این تحول، در درجه‌ی اول عبارت است از «سند تحول»؛ این سند تحول آماده است ۹۷/۲/۱۹.

های فراوان ، در اجرایی کردن سند تحول موفقیت های چشم گیری داشته اند و دلیل ان موارد زیر می باشد .

۱. آزادی عمل نسبت به روش ها و برنامه های متمرکز آموزش و

پرورش

۲. وجود سرمایه انسانی جهادی و انقلابی فعال و با نشاط

۳. ورود خلاقانه به محیط های بدیع و اثر گذار آموزشی و پرورشی

۴. حضور فعال خانواده و مردم در اداره این مدارس

در متن سند تحول مولفه هایی وجود دارد که در این مدارس بخوبی محقق شده که برخی از انها عبارتند از : نقش معلم مربی در هدایت کنند و اسوه امین ^۱ ، ارتقاء جایگاه و نقش تربیتی خانواده و مشارکت اثربخش آن با نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی ^۲ ، نقش تربیتی اماکن مذهبی، نهادهای مردمی، اجتماعی ^۳ ، عدالت کیفی با رعایت تفاوت های فردی، جنسیتی، فرهنگی و جغرافیایی ^۴ ، مسئولیت پذیری همه جانبه، مشارکت اجتماعی و داشتن روحیه جمعی ^۵ ، کاهش تصدی گیری غیرضروری ^۶، مشارکت خانواده، نهادهای و سازمان های دولتی و غیردولتی ^۷، برخوردار از قدرت تصمیم گیری و برنامه ریزی در حوزه های عملیاتی در چارچوب سیاست های محلی، منطقه ای و ملی ^۸، تعامل اثربخش با مساجد و دیگر نهادهای مراکز مذهبی و کانون های محلی نظیر فرهنگسرا، کتابخانه های عمومی و برخوردار

^۱ بند ۷ از فصل اول سند تحول

^۲ بند ۱۴ از فصل اول

^۳ بند ۱۵ از فصل اول

^۴ بند ۱۶ از فصل اول

^۵ بند ۲۳ از فصل اول

^۶ بند ۲۸ از فصل

^۷ فصل دوم سند تحول بیانیه ماموریت

^۸ فصل سوم سند تحول چشم انداز

از ارتباط مستمر و مؤثر با عالمان دینی، صاحب نظران و متخصصان، برخوردار از مربیان دارای فضائل اخلاقی و شایستگی های حرفه ای دارای پیوند مؤثر با موضوعات و مسائل جامعه در مقیاس محلی، منطقه ای و ملی با حضور فعال در حیات اجتماعی^۱، دارای حداقل یک مهارت مفید برای تأمین معاش حلال باشند^۲، متناسب سازی حجم و محتوی کتب درسی و ساعات و روزهای آموزشی با توانمندی ها و ویژگی های دانش آموزان^۳ توسعه فرهنگ اقامه نماز و اهتمام به برپایی نماز جماعت در مدرسه، ایجاد سازوکارهای لازم برای تقویت آداب و سبک زندگی اسلامی - ایرانی، ترویج و تعمیق فرهنگ حیا، عفاف و حجاب، ارائه الگوی لباس و پوشش مناسب، افزایش میزان مشارکت خانواده ها در فعالیت های آموزشی و تربیتی مدرسه، ارائه خدمات مشاوره ای به خانواده های آسیب پذیر و آسیب زا برای همسوسازی اهداف و روش های تربیتی خانواده و مدرسه، تنوع بخشی به محیط های یادگیری در فرایند تعلیم و تربیت، نهادینه سازی و تقویت همکاری مدرسه با مراکز فرهنگی و علمی محله به ویژه مسجد و کانون های مذهبی و حوزه های علمیه و مشارکت فعال مدیران، معلمان و دانش آموزان در برنامه های مرتبط محله و نیز حضور نظام مند و اثربخش روحانیون توانمند و مبلغان مذهبی با تجربه در مدرسه^۴ و...

^۱ همان

^۲ فصل ششم سند تحول هدف های عملیاتی و راهکارها

^۳ فصل ششم سند تحول راهکارها

^۴ همان

هدفگذاری^۱

دلیل خلقت انسان تقرب و بندگی^۲ پروردگار مهربان^۳ می باشد تقرب به خدا آرمان انسان و بندگی راه رسیدن به آن می باشد. نهایت این تقرب لقاء الله^۴ می باشد.^۵ مسیر رسیدن به این تقرب، بندگی (عبودیت) پروردگار می باشد.^۶ بندگی هدف^۷ همه فعالیت های فردی و اجتماعی یک مسلمان می باشد.^۸

^۱ در هدفگذاری باید اهداف غایی و آرمانی بصورت دقیق مشخص شود و بر اساس آن اهداف بلند مدت اهداف متوسط اهداف کوتاه مدت و اهداف متوسط مشخص شود در تبیین با توجه به مخاطبین این اهداف گاهی به بیان اهداف عملیاتی اکتفا و بقیه اهداف مفروض گرفته می شود و گاهی بقیه اهداف هم ذکر می شود

^۲ منظور از بندگی

^۳ و ما خلقت الجن و الانس الایعبدون

^۴ سید ابوالحسن مهدوی، هدف خلقت صفحه ۱۵۳: معنای صحیح لقاءالله: در معنای ان^۳ نظریه است که تفصیل در کتاب آمده که قول صحیح این است "که انسان می تواند با استفاده از امکانات و استعدادهای نهفته در خویش به عالیتترین درجه معرفت یعنی یقین درحد عینیت و دیدن با چشم دل برسد و در نتیجه نفس او به درجه اطمینان می رسد و بالاترین سرمایه انسان همین است.

^۵ لقاء الله مرتبه بالای قرب است و این قرب مراتب مختلف و گسترده ای دارد و به هیچ وجه هدفی غیر قابل دسترس و غیر قابل ارزیابی نمی باشد و دستیابی به مراتب اولیه آن با انجام هر عملی که بانی الهی انجام گیرد قابل حصول است. و رسیدن به مراتب بالاتر احتیاج به اعمال مؤثرتر و برتر دارد. هدف گذاری تربیتی ص ۲۸

^۶ و اعبد ربک حتی یأتیک الیقین

^۷ در قرآن و روایت مفاهیمی به عنوان هدف و غایت ذکر شده اند. که بعضی نتیجه رسیدن به هدف غایی و آرمانی است مانند ورود به بهشت فوز سعادت فلاح ایصال رحمت و برخی هم چگونگی ارتباط را بیان می کند که هنگام رسیدن به این اهداف بین انسان و پروردگار برقرار می شود مانند حیات طیبه .

^۸ عبودیت یک ویژگی در انسان است عبودیت چگونگی پیوند با خداوند و به تبع آن با خود، دیگران و عالم هستی می باشد. عبودیت؛ یعنی اینکه در انسان هیچ حرکتی جز از سوی «الله» به وجود نیاید. هیچ ترسی، هیچ خوفی، هیچ امید، هیچ حرکت و عشق و نفرتی در انسان جز از آن ناحیه نباشد و تنها «الله» در وجود انسان متصرف باشد، فقط او در انسان حکومت کند و انسان عبد او باشی.

! (ارتباط با اهداف کلی) برای حرکت در مسیر عبودیت نیاز به مقدمات و لوازمی داریم . رسیدن به عبودیت احتیاج به تزکیه دارد یعنی آزاد شدن از اسارت های درونی و بیرونی همانند دنیا ، هوی نفس شیطان محیط وراثت تعصبات و... احتیاج به علم و معرفت دارد و نیاز به شکوفایی تمایلات فطری و توحیدی و تقویت ایمان دارد و اینها سه واژه معرفت ایمان و تقوی را شکل می دهند که دارای درجات و مراتبی است و یکدیگر را تقویت می کنند .

انسان برای تزکیه و تعلیم نیاز به راهنما نقشه راه مربی رفیق راه محیط سالم و... دارد یک نهاد تربیتی در این مرحله به کمک انسان می آید . مدرسه بندگی به عنوان یک مجموعه تربیتی در مسیر تزکیه و تعلیم به یاری مربی و خانواده می آید و رسیدن به اهداف را برای آنها تسهیل می کند . جایگاه مدرسه بندگی ترسیم نقشه تربیت ، راهنمایی ، توانمند سازی ، ایجاد محیط اجتماعی و آموزشی سالم برای مربی و خانواده است .

مدیریت سلوک تربیتی انسان قبل از تولد و در هفت سال اول و دوم زندگی بر عهده خانواده است و به تدریج و با رشد قوای عقلانی انسان این مدیریت از اواسط هفت سال دوم زندگی انسان کم کم بر عهده خود انسان قرار می گیرد .^۱

(اهداف عملیاتی) در جهت تبیین بهتر اهداف بصورت مصداقی مدرسه بندگی به دنبال تربیت انسانی است که خصوصیات زیر را داشته باشد .

^۱ قَالَ الْإِنْسِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : أَلَوْلَكُمُ سَيِّدٌ سَعَى سَيْنِينَ وَعَبْدٌ سَعَى سَيْنِينَ وَوَزِيرٌ سَعَى سَيْنِينَ مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ، جلد ۱، صفحه ۲۲۲

الف- دارای مبانی اعتقادی مستحکم

ب- واجد تقید عقلانی به احکام شرعی

ج- دیندار متعبد و متمسک به قرآن و عترت

د- هدفمند و ارزش مدار و تعالی جو

ه- متخلق به اخلاق حسنه

و- توانمند در تجزیه و تحلیل درست امور فردی، اجتماعی و سیاسی

ز- توانمند برای حضور پاک و موثر در اجتماع

ح- دانا به تاریخ دین و معرفت و همچنین بزرگان تاریخی

ما در دوران غیبت حضرت ولیعصر عجل الله تعالی فرجه الشریف هستیم در این دوران تبیین قرآن و دستورات اهل البیت علیهم السلام بر عهده فقهای جامع الشرایط می باشد . بر اساس مبانی ، مدیریت راهبردی جامعه اسلامی بر عهده ولی فقیه می باشد . ولی فقیه مسیر آماده شدن جامعه برای ظهور امام زمان را تشکیل و احیای تمدن اسلامی می داند . برای تحقق تمدن نوین اسلامی نیاز به رسیدن به یک دولت اسلامی می باشد. رکن اصلی نظام و دولت اسلامی انسان های متعهد و متخصص می باشند.

هدف مدرسه بندگی تربیت انسان های متعهد و متخصص در تراز انقلاب اسلامی می باشد . انسان هایی همانند امام راحل رضوان الله علیه ، مقام معظم رهبری ، شهید مطهری ، شهید بهشتی ، علامه طباطبایی ، شهید چمران ، سردار شهید حاج قاسم سلیمانی ، شهید تهرانی مقدم و... می باشد

^۱ یک هدفگذاری مطلوب هدفگذاری است که اهداف مبهم و کلی نباشد اهداف قابل دسترس باشد و اهداف آنقدر جزئی شود که بتوان با یک برنامه و زمانبندی به آن رسید در نتیجه نیاز به سطح بندی اهداف داریم تا به اهداف عملیاتی برسیم و با توجه به اهداف عملیاتی برنامه بلند مدت و کوتاه مدت داشته باشیم . اما در فضا تربیتی این نکته را باید توجه داشت که موضوع و مخاطب ما انسان ها هستند . هدفگذاری و برنامه ریزی برای انسان متفاوت از غیر انسان همانند ماشین و صنعت می باشد . تحقق اهداف تربیتی بسیار تدریجی و در یک دوره زمانی طولانی می باشد . در مسیر تربیت فاعل اصلی خود شخص و خانواده هستند و رسیدن به اهداف بسته به عملکرد آنها دارد . نباید فضای تربیت با یک فضای صرفاً آموزشی مقایسه شود . عمده مدارس و دانشگاه ها رویکرد آموزشی غالب دارند و هدفگذاری و برنامه نویسی با وجود اینکه شباهت هایی دارد اما تفاوت های اساسی دارد . در یک مسیر تربیتی برای تک تک افراد باید هدف و برنامه ای متفاوت داشت . در تربیت انسانی که عالمی در او نهفته است ابعاد و ساحت های وجود او گسترده است و برای هر کدام از این ابعاد نیاز به هدفگذاری و برنامه متناسب می باشد . شناور بودن و انعطاف از خصوصیات هدفگذاریو برنامه نویسی تربیت است و مربی در لحظه و در متن برنامه نیاز به تغییر یا تدوین هدف و برنامه دارد .

اصول تربیتی^۱

۱. محوریت اطاعت خداوند
۲. حفظ جایگاه محوری خانواده
۳. محبت و ایجاد پیوند عاطفی
۴. توجه به تفاوت های متربیان
۵. تکریم و تقویت شخصیت متربی
۶. شکوفایی انگیزه های درونی و حرکت در مسیر فطرت الهی
۷. آزادی عمل حداکثری
۸. پرورش خلاقیت
۹. آسان گیری و عدم تکلف^۲
۱۰. شادابی و نشاط^۳
۱۱. کارگروهی اولویت آن بر رقابت

برنامه های مدرسه در یک تقسیم کلی به سه ساحت تقسیم می شود :

^۱ منظور از اصول مهمترین راهبرد های کلان مجموعه می باشد که بر اساس منابع و اهداف ترسیم می شود و کلیه سیاست ها برنامه ها روش ها بر اساس آن شکل می گیرد .

^۲ رهبر معظم انقلاب : گاهی اوقات فشارهای درسی، ضد نشاط است؛ ۱۳۹۸/۲/۱۱

^۳ رهبر معظم انقلاب : مسئله ی نشاط و سرزنده بودن در محیط دانش آموزی. بایستی محیطشان محیط نشاط باشد. این را خیلی ها بد میفهمند. خیال میکنند وقتی میگوییم «نشاط»، یعنی باید آنجا بزن و بکوب و رقاصی و [امثال اینها باشد]! نشاط این نیست؛ نشاط یعنی جوان سرزنده باشد، پژمرده نشود؛ با ورزش، با فوق برنامه های آموزنده و جذاب، «نشاط» این است که شما کاری کنید که این جوان، سرحال، سرزنده، باامید، بانگیزه، آماده ی به کار، پُرانرژی مشغول کار بشود، درس بخواند.

۱. اخلاقی تربیتی (تهذیب)
۲. علمی و آموزشی (تحصیل)
۳. ورزش و سلامتی و نشاط (ورزش)

راهبرد اصلی مدرسه بندگی

راهبرد اصلی تعلیم و تربیت مسجد محور ایجاد محیط و فضای سالم برای تعلیم و تربیت می باشد. عوامل مختلفی در موفقیت آموزشی و تربیتی یک مدرسه موثر است وجه تمایز بسیاری از مدارس موفق و تحول خواه روش آموزش متفاوت آنها می باشد. برخی مدارس نیروی انسانی کار آزموده قوی و با تجربه ای دارند و بعضی محتوای آموزشی غنی و پر فایده ای دارند و تعدادی از این مدارس دارای برنامه های آموزشی و پرورشی متناسب و دقیق می باشند و... همه این موارد بسیار اهمیت دارند اما آنچه از همه این موارد مهمتر است و نقش تعیین کننده دارد و در نظام آموزش و پرورش مورد غفلت است و می توان گفت عامل اصلی تربیت شهدا و اولیا بوده محیط و فضایی است که یک کودک یا نوجوان و یا جوان در یک مدت طولانی در آن تنفس می کند. عوامل مختلفی در تکوین شخصیت انسان نقش دارد. اما وقتی ما از مدرسه و یا یک مکان و مجموعه اجتماعی که کارکرد آن تعلیم و تربیت است صحبت می کنیم محیط و فضا و جو حاکم نقشی بی بدیل دارد. برای تبیین موضوع خوب است به تحلیل عوامل تربیت قله های انسانیت و تربیت در عصر حاضر بپردازیم و آن شهدا می باشند به راستی شهدا تربیت یافته چه مکانی بودند سردار بزرگ اسلام شهید حاج قاسم سلیمانی در این باره می فرمود:

شهید حججی تربیت یافته مسجد بود.^۱

این یک جمله طلاییست که قابل تعمیم به همه شهدا می باشد. مسئله قابل توجه این است که اکثریت غریب به اتفاق شهدا و انسان های متقی و وارسته در یک برهه ای از عمر خود

^۱ سردار سلیمانی در همایش ائمه جماعات ۱۳۹۶/۵/۲۸.

در مسجد حضور داشته و زندگی آنها جهت الهی پیدا کرده با وجود اینکه این مساجد دارای رویکرد تخصصی در تربیت کودکان و نوجوانان نبوده دارای معلمین و مربیان دوره دیده، دارای امکانات تربیتی ویژه^۱ اما همین ارتباط و انس و رفت و آمد و تنفس در چنین محیطی در یک مدت زمان طولانی به مرور به شخصیت و اعتقادات و تمایلات و رفتار جهت می دهد. تنظیم محیط تربیت مهمترین راهبرد در تربیت انسان می باشد.

نکته بسیار ظریف اینکه بسیاری از دغدغه مندان و خانواده ها و موثرین فرهنگی برای تربیت مخاطبین بر روی روش و محتوا و قالب متمرکز می شوند و به انتخاب و تنظیم و مراقبت از محیط توجه لازم را ندارند با وجود اهمیت روش و محتوا و قالب نباید از راهبرد اصلی یعنی تنظیم محیط غافل شد.

تنفس در فضای پاکیزه روح و اعتقاد و رفتار انسان ها را جهت می دهد. منظور از فضا و محیط تعلیم و تربیت فضای فیزیکی نمی باشد بلکه روح حاکم بر یک مکان و انسان های داخل آن مکان می باشد. روح حاکم بر مسجد، زیارت گاه ها، حرم ائمه اطهار، هیئت ها و مجالس ذکر^۲ با بقیه مکان ها متفاوت است. روح حاکم بر مسجد با روح حاکم مدرسه به معنای مرسوم متفاوت است. مسجد دارای امام و محراب و گنبد و گلدسته و منبر و اذان و ... می باشد و در یک کلمه خصوصیت مسجد این است که جهت دارد. بخلاف دیگر مکان ها که قابلیت بی جهت بودن را دارند مسجد نمی تواند سکولار باشد. مسجد قابلیت اجرای سند ۲۰۳۰ را ندارد. افراد ناسالم در مسجد جایگاهی ندارند. مسجد توسط امام و بزرگان مسجد و مردم مراقبت می شود.^۳

^۱ منظور از این متن نفی نگاه تخصصی به تربیت نیست. غرض تعیین وزن عوامل تربیتی می باشد بدیهیست که در یک محیط سالم هر چقدر به ظرافت ها روش قالب و محتوا توجه بیشتری شود خروجی و آثار قوی تری به همراه دارد.

^۲ قال رسول الله (صلی الله علیه و آله): ارْتَعُوا فِي رِيَاضِ الْجَنَّةِ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! وَمَا رِيَاضُ الْجَنَّةِ؟ قَالَ مَجَالِسُ الذِّكْرِ اغْدُوا وَ رَوْحُوا وَ اذْكُرُوا (به بهشتیان ندا داده می شود در باغ های بهشت تفرج کنید. اصحاب گفتند: «ای رسول خدا! باغ های بهشت چگونه اند؟» فرمود: «[باغ های بهشت] مجالس ذکر است؛ صبح و شام کنید و ذکر نمایید. بحار الأنوار، ج ۹۰، ص ۱۶۳

^۳ ممکن است مسجد هم همانند همه ارزش ها دچار آفاتی شود که نیاز به مراقبت و اصلاح دارد.

وقتی مادران شهدا و انسان های الهی را از جهت تربیتی تحلیل می کنیم می بینیم اکثر آنها افراد دوره دیده و متخصص زوایای تربیتی نبوده اند اما چه شد که گوی سبقت را از همه معماران انسانیت ربودند...؟! جواب یک جمله است

"تنظیم و مراقبت از محیط"

این مادران با اینکه معمولاً فرزندان زیادی داشتند مراقب تنفس روحی فرزندان و تربیت محیط خانواده بودند .

رهبر انقلاب می فرمایند : بعضی ها می گویند که شما می گوید فرزند زیاد [داشته باشید]، خب اگر [فرزندان] زیاد شدند در خانه، تربیتشان نمی توانیم بکنیم؛ این حرف غلط است. تربیت فرزندان، تربیت تک تک فرزندان نیست، تربیت محیط خانواده است. محیط خانواده که خوب بود، چه بچه یکی باشد چه پنج تا باشد، فرقی نمی کند، خوب تربیت می شوند. به طور طبیعی، به طور غالب خوب تربیت می شوند.^۱

اما افسوس که اکثر مدارس تحول خواه و مجریان و مسئولان آموزش و پرورش از این راهبرد اساسی غافل هستند . نه اینکه مسجد را عامل تربیت ندانند بلکه مسجد را محور نمی دانند و نگاه آنها به مسجد یک ظرفیت خوب در کنار بقیه ظرفیت هاست . وقتی این موضوع به این افراد تذکر داده می شود در جواب به جای توجه به مبانی و اهمیت موضوع به موانع خود ساخته می پردازند . موانعی چون عدم قابلیت مساجد برای اجرای برنامه و نظام تعلیم و تربیت آموزش و پرورش در صورتی که هم نظام آموزش و پرورش نظامی ایده ال و مقدس نیست و نه مساجد جدید ما با توجه به رویکرد تعلیم و تربیتی ساخته شده اند که در یک سیاست گذاری برنامه کلان و تدریجی هر دو قابل اصلاح می باشد .

سیاست های مدرسه

^۱ سخنرانی رهبری ۱۳۹۵/۹/۱۵

سیاست های کلان :

۱. ایجاد محیط سالم آموزشی و تربیتی به عنوان مهمترین راهبرد تربیتی
۲. تلاش برای انطباق برنامه و روش و محتوا با مبانی ناب اسلامی .
۳. حرکت در مسیر انقلاب و ایجاد دولت و تمدن اسلامی .
۴. حرکت آزادانه در مسیر تعلیم و تربیت و عدم جمود بر تعلیم و تربیت سنتی و جدید .
۵. اولویت ویژه تربیت و تقدم آن برآموزش و جدا نکردن تعلیم از تربیت
۶. استفاده از فکر و تجربه محدود مبانی و اصول.
۷. تعامل و کمک به آموزش و پرورش رسمی کشور و استفاده از محاسن و تجربیات آنها.
۸. پرهیز از دانشگاه گرایی و مدرک گرایی.^۱
۹. توسعه‌ی فرهنگ تفکر، تحقیق، خلاقیت و نوآوری.
۱۰. توجه ویژه به نخبگان و استعداد های درخشان .

سیاست های تربیتی :

۱. توجه به زیر بناهای تربیت همانند ساخت شخصیت، اعتقاد مستقر ، ایمان قلبی و... به جای پرداختن به ظواهر و امور نمایشی .
۲. توجه به همه ابعاد وجود متربی از قلب و عقل خیال و جسم
۳. مربی محوری^۲

^۱ یکی از اشکالات آموزش و پرورش ما، بیماری دانشگاه گرایی است. در سطح محیط دانش آموزی ما دانشگاه گرایی وجود دارد؛ یعنی اگر کسی بخواهد درس بخواند و به دانشگاه نرسد، کأنه درس نخوانده؛ این خطا است، این غلط است، لزومی ندارد. ما این قدر در کشور نیازهای فوری، فوری، لازم و مهم داریم که هیچ احتیاجی به تحصیلات دانشگاهی ندارد؛ احتیاج به مدرک دکتری و ارشد و غیرذلک ندارد؛ ۱۳۹۶/۲/۱۷

^۲ رهبر معظم انقلاب : نقش تأثیرگذار معلم بی‌بدیل است ... اصل، معلم است... در این دستگاه بزرگ آن نقطه‌ی محوری، آن

۴. توانمند سازی جدی والدین به عنوان معلم و مربی اصلی .
۵. استفاده از ظرفیت تربیتی مسجد، نیرو های متدین و انقلابی، حوزه علمیه و روحانیون .
۶. اولویت استفاده از نیرو های متدین و متخصص و آشنا به مبانی اسلامی به عنوان پیشران تعلیم تربیت .
۷. تلاش برای استفاده از فضا های واقعی^۱ زندگی در مسیر تعلیم تربیت فضا هایی همانند خانه مسجد بازار طبیعت و...
۸. تقویت انس دانش آموزان با قرآن و سیره پیامبر اکرم(صلی الله علیه و آله) و اهل بیت(علیهم السلام) و گسترش فرهنگ اقامه نماز.

سیاست های آموزشی :

۱. یادگیری مبتنی بر تلاش متربی
۲. اولویت استفاده از روش های اکتشافی و فعال.
۳. تلاش برای استفاده از روش های نوین در آموزش در جهت افزایش کیفیت و کاهش زمان آموزش با توجه به محدودیت زمان و منابع
۴. تقویت عقل و تفکر به جای انباشت اطلاعات.

میاندار، آن عَلم داری که همه بایستی تدارکات او را فراهم کنند، معلّم است دستگاه های گوناگون، سازمانهای گوناگون، سند های مختلف، کتاب درسی، بقیّه و بقیّه، همه پشتیبانهای این میاندار اصلی اند. اگر ما معلّم خوب داشته باشیم، حتّی در یک نظامی مثل نظام مکتب خانه، خواهد توانست مردان بزرگ تربیت بکند . ۹۴/۲/۱۶

^۱ یکی از مشکلات ساختاری نظام آموزش و پرورش عدم انطباق آموخته ها و نیاز های فردی و اجتماعی است هر چقدر محیط آموزش و تربیت از فضای جعلی به فضای واقعی تغییر کند اثر فعالیت های آموزشی و تربیتی بیشتر می گردد . به عنوان مثال در صورتی که درس علوم در دل طبیعت برگزار گردد و یا کلاس شروع مواجهه با مسائل ریاضی در بازار و خرید و فروش باشد و یا مهارت ها در دل کارگاه ها آموزش داده شود بازدهی کار به مراتب بیشتر است البته اجرای این برنامه نیاز به مقدمات و لوازم زیادی دارد که مهمترین آن خلاقیت مجموعه و مربی و همراهی خانواده ها می باشد.

۵. پرهیز جدی از آموزش مطالب غیر مفید.
۶. آموزش چگونه اندیشیدن و تقویت خود یادگیری .
۷. مربی می تواند بر اساس استعداد یا توان یک یا دو سال زودتر یا دیر تر در یک پایه تحصیل نماید و افراد با استعداد می توانند زودتر مراحل تحصیلی را طی کنند و وارد تخصصی سودمند شوند.
۸. حرکت به سمت حذف تکالیف آموزشی در منزل (کیف در مدرسه)^۱ و ایجاد مسئولیت ها و برنامه های رشد دهنده در منزل و..

سیاست های محتوایی :

۱. تدوین محتوا با توجه به تفاوت های سنی جنسیتی منطقه ای و..
۲. محتوا پرورش دهنده فکر باشد نه فقط افزایش اطلاعات.
۳. محتوای دروس مستقیم و غیر مستقیم روح بندگی و اطاعت را تقویت کند نه انفکاک مسایل دینی با مسائل علمی اجتماعی هنری مهارتی^۲
۴. قرآن و روایات محور همه محتواهای انتخابی می باشد.
۵. تدوین برنامه ی درسی بر فلسفه ی تعلیم و تربیت اسلامی و متناسب با نیازهای کشور
۶. آموزش های عمقی و کاربردی و فایده محور و با توجه به نیاز های جامعه .^۳

^۱ اجرای سیاست کیف در مدرسه نیاز به زیر ساخت های مناسب دارد. با توجه به تحمیل هزینه و زمان مازاد به مدرسه این سیاست با توجه به شرایط و امکانات به تدریج عملیاتی می شود .

^۲ نظام آموزش و پرورش و همچنین آموزش عالی در ایران بر اساس علوم انسانی اسلامی تدوین نشده و ریشه بسیاری از مشکلات زیر بنایی ما نوع نگاه و فلسفه غرب می باشد که یکی از میوه های ان جدایی دین از سیاست و جدایی دین از همه امور اجتماعی می باشد . خروجی آموزش و پرورش بر اساس نگاه اسلامی امثال شیخ بهایی و ملا صدرا و ابن سینا می باشد .

^۳ رهبر معظم انقلاب : تحول در زمینه ی مسائل آموزش این است که ما آموزشهای دانشگاهی و دبیرستانی را، حتّی دبستانی را، آموزشهای عمقی قرار بدهیم؛ عمقی، کاربردی، نه صرفاً حفظی؛ درسها و بحثهای فایده محور را مطرح بکنید. بعضی از درسها در مدارس ما یا در دانشگاه های ما تدریس میشود که برای آن کسی که دارد این را میخواند، هیچ فایده ای تا آخر عمرش نخواهد داشت! چون در این زمینه تخصّص هم پیدا نمیکند، اطلاعاتش هم در این زمینه اطلاع آن چنان کارآمدی نیست؛ مثل اطلاعات

۷. معارف انقلاب اسلامی و تبیین اندیشه امام خمینی(ره)، مبانی جمهوری اسلامی و ولایت فقیه در مقاطع مختلف تحصیلی.^۱
۸. تقویت آداب و مهارت‌های زندگی و توانایی حل مسائل و عمل به آموخته‌ها برای بهبود زندگی فردی و اجتماعی دانش‌آموزان

سیاست های اقتصادی :

۱. حرکت در مسیر رسیدن به عدالت آموزشی
۲. ایجاد فرصت برابر
۳. اجرای طرح های اقتصادی در آمد زا در جهت توانمند سازی و استقلال مجموعه و خانواده ها و متربیان
۴. استفاده از ظرفیت خانواده ها و کار و مسئولیت دانش آموزی در جهت کاهش هزینه ها
۵. استفاده از کمک های خیرین
۶. دریافت شهریه کامل از خانواده های توانمند

سیاست های خانواده :

۱. حفظ جایگاه محوری خانواده و پرهیز از مستقل عمل کردن مجموعه و خانواده
۲. حضور فعال پدر و مادر در ارزیابی نظارت ارائه ایده کمک به برگزاری برنامه ها و شرکت در جلسات و کارگاه ها و مشاوره ها .

عمومی یک چیزی یاد میگیرد که هیچ فایده‌ای ندارد، وقت او را هم میگیرد . ۱۳۹۹/۳/۱۴

^۱ یکی از چیزهایی که در این متون باید حتماً مورد توجه قرار بگیرد این است که پیامهای انقلاب و معارف انقلاب در این متون باید گنجانده بشود. معارف انقلاب فقط در کتاب معارف دینی و مانند اینها نیست، یا در کتاب مثلاً ادبیات و امثال اینها؛ در همه‌ی متون میشود به مناسبت‌هایی معارف انقلاب را، اشاره‌های انقلاب را، درسهای انقلاب را گنجاند. ۹۸/۲/۱۱

۳. وظایف پدر و مادر مشخص می باشد مدرسه به عنوان یک راهنما و ناظر انتظار دارد والدین به وظایف خود عمل کنند نه اینکه نقش معلم را ایفا کنند .

۴. اولین شرط ورود به مدرسه همراهی کامل فکری و عملی والدین با مجموعه است .

۵. کلیه اموری که در تربیت متربی موثر است باید با مشورت مربی و مجموعه انجام گیرد همانند ثبت نام در کلاس های بیرون مجموعه محیط هایی فامیلی و دوستانه که متربی وارد آنها می شود. خرید بازی یا ...

۶. خانواده به عنوان رکن اصلی تربیت نیاز به وقت گذاری دانش تربیت و ایجاد فراغت و حوصله برای فرزندان دارد و خانواده هایی که در یکی از این سه مورد ضعف جدی داشته باشند توان همراهی مجموعه در رسیدن به اهداف را ندارند .

۷. وظایف والدین در هر سن به آنها تذکر و از آنها خواسته می شود.

۸. تنظیم برنامه های زندگی با توجه به امور تربیتی فرزند .

سیاست های تشکیلاتی :

۱. اداره مردمی (اربعینی) مدرسه اولین سیاست تشکیلاتی مدرسه می باشد
۱.

سیاست های انگیزشی :

۱. جایگزینی انگیزه های درونی به جای انگیزه های بیرونی

^۱ اداره مردمی و استفاده حداکثری از ظرفیت خانواده ها علاوه بر کاهش هزینه ها اثر گذاری طرح های تربیتی را چند برابر می کند مردم و خانواده ها در تبلیغات ، جذب نیرو و مربی ، اربابی برنامه ها ، ایده پردازی ، اجرای پر شور برنامه ها ، کمک مالی و اعتباری و زمانی و... نقش تعیین کننده دارند. حضور خانواده در مجموعه از انفکاک تربیتی مدرسه و خانواده جلوگیری می کند . حرکت های مردمی ماندگار تر و با بهره وری بیشتری انجام می شود .

۲. استفاده حداقلی از انگیزه بخشی بیرونی
۳. تکریم و شخصیت دادن حداکثری به مربی والدین و کادر مجموعه
۴. حذف حضور و غیاب و قوانین بدون ضرورت
۵. آزادی عمل حداکثری
۶. آسان گیری و دوری از تکلف درعین جدیت و قاطعیت
۷. تکلیف درسی حداقلی

برخی عوامل انگیزه بخش عبارتند از :

۱. تکریم و شخصیت دادن به مربی
۲. چشاندن لذت علم آموزی و رشد
۳. نشاط و شادابی فضای تربیتی
۴. صمیمیت و ایجاد فضای محبت آمیز در ارتباط با مربی
۵. مسئولیت دادن به مربی
۶. آزادی عمل و توجه به توان مخاطب
۷. تفقد از حال غایبین
۸. ارتباط خارج از محیط تربیت با مربی
۹. تغافل و عفو و گذشت در مواجهه با خطاها در صورت عدم اصرار بر خطا .

۱۰. آسان گیری و دوری از فشار و برنامه های تنفر آفرین^۱

۱۱. کار گروهی

۱۲. خانواده انگیزه بخش با سبک زندگی صحیح .

۱۳. هدیه و تشویق بدون وعده قبلی .

۱۴. فضاسازی جذاب .

۱۵. تشکیل جمع های دوستانه و پیدا کردن دوست خوب .

۱۶. احساس مفید بودن و مورد توجه بودن .

برنامه های تربیتی عمومی

۱. صبحگاه نشاط و تعالی (قرائت زیارت آل یاسین دعای عهد و... با

کمک دانش آموزان - نرمش - بیان نکاتی اخلاقی و تربیتی درباره
مناسبت و اداب اسلامی) مدت یک ساعت

۲. هیئت هفتگی : هر هفته متناسب با سن متربیان هر مقطع یک هیئت

هفتگی ثابت با برنامه متناسب برگزار می شود در صورت امکان
برگزاری هیئت باید توسط دانش آموزان بصورت شورایی انجام شود .

۳. مدرسه والدین : قبل از ثبت نام دانش آموزان در مدرسه والدین به

عنوان مربیان اصلی به عنوان مربی در مدرسه بندگی ثبت نام می کنند و

^۱ این مسئله با تربیت در بستر سختی ها متفاوت است. برای تبیین این موضوع باید بدانیم دو نوع سختی و فشار داریم بلاها سختی های طبیعی که خداوند برای رشد انسان در مسیر انسان قرار می دهد و یا مربی با یک راهبرد مشخص ماناسب با ظرفیت مربی در مسیر تربی قرار می دهد همانند سختی نا کامی ، سختی طاعت خدا در ابتدا مسیر ، سختی ایثار ، سختی روزه داری سحر خیزی و... اما برخی از سختی ها غیر طبیعی و خود ساخته و بی فایده است است مثلاً سختی بد اخلاقی معلم سختی قوانین غیر ضروری سختی تکلیف بیش از حد سختی مشاجره والدین یا سختی عبادت مستحبی بیش از حد توان و... این سختی ها ایجاد تنفر می کند .

باید در کارگاه ها و برنامه های حضوری مجازی و مطالعاتی مجموعه شرکت نمایند یکی از مهمترین گزینه ارزیابی مربیان حضور فعال پدر و مادر در مدرسه والدین می باشد .

۴. **حفظ قرآن :** هر مربی متناسب با علاقه و توان خود به حفظ قرآن بصورت ترتیبی یا موضوعی می پردازد افراد مستعد وارد گروه حفظ ویژه می شوند و با زمان بیشتر بر برنامه حفظ تمرکز بیشتری پیدا می کنند^۱.

۵. **جلسه اخلاق :** هر هفته یک بار به مدت ۲۰ تا ۳۰ دقیقه دانش آموزان موعظه اخلاقی می شوند این برنامه متفاوت با هیئت برگزار می شود و راهبرد اصلی آن تذکر و غفلت زدایی می باشد نه تعلیم مطالب .

۶. **دولت مدرسه :** هر ساله بعد از برگزاری انتخابات یک دولت در مدرسه تشکیل می شود ریاست قوای سه گانه و وزرا هر کدام مسئولیت هایی را در مدرسه بر عهده می گیرند و اجرا می نمایند .

۷. **مسئولیت ها و انجمن های دانش آموزی:** با توجه به شرایط مدرسه و استعداد دانش آموزان سعی می شود با اولویت پایه های بالاتر به افراد مسئولیت و برای انجام اموری انجمن تشکیل شود برخی از انجمن ها عبارتند از انجمن قرآن و عترت ، سرود ، هیئت ، بسیج ، تئاتر ، نویسندگی ، شعر ، بسیج ، فنی ، شهدا و....

• ^۱ در این برنامه بعد از یک دوره مقدماتی برای سنجش استعداد و علاقه قرآن آموزان در تابستان آنها به گروه های

۸. **رادیو بندگی** : پخش صوت های مذهبی و ملی در زمان های استراحت یا قبل از شروع برنامه ها برای ایجاد نشاط و تلقین عقاید مثبت
۹. **اجتماع خانوادگی منتظران** : هر دو ماه ی بار خانواده در مناسبتی ملی یا مذهبی دور هم جمع می شوند و ضمن آشنایی خانوادگی و ارتباط بیشتر با مجموعه از محصولات و تولیدات متربیان هم خرید می کنند .
۱۰. **بازارچه انتظار** : هر دو ماه یک بار دانش آموزان محصولات تولیدی خود را در بازارچه انتظار عرضه می کنند و خانواده ها از این محصولات خرید می کنند . قبل از برگزاری بازارچه آموزش هایی از طرف مدرسه و خانواده به متربیان داده می شود .
۱۱. **تولید محصولات خانگی** : دانش آموزان موظفند در هر فصل یک محصول در خانه تولید کنند و علاوه بر معرفی محصول در وبلاگ و فضای مجازی در صورت وجود فضای فروش در بازارچه یا فروشگاه عرضه کنند .
۱۲. **ظرافت های خانه داری** (ویژه دختران) : آموزش مهارت هایی که دختران در طول زندگی به آن نیاز دارند همانند خانه داری آشپزی خیاطی نگهداری از فرزند و...
۱۳. **ویژه برنامه های سالانه** : هر ساله در مناسبت های خاص ویژه برنامه هایی در صورت فراهم شدن شرایط برگزار می شود همانند موکب فرهنگی در ایام محرم ، برنامه اعتکاف ، جشن تشریف (تکلیف) ، روز خدمت به مادر ، راهپیمایی ۱۳ آبان ، ۲۲ بهمن و روز قدس، اردوی راهیان نور ، راهپیمایی اربعین ، اردوی مشهد مقدس ، یادواره شهدا ،

قافله عزای ظهر شهادت پیامبر اعظم و ظهر شهادت حضرت زهرا سلام
الله علیها

۱۴. برگزاری کارگاه های مهارتی علمی

۱۵. ساعت نیایش و عبادت : هر روز از قبل از اذان برنامه ویژه ساعت
عبادت بصورت جذاب و معنوی برگزار می شود و ضمن توجه و
اهمیت بخشی به مهمترین برنامه تربیتی دین و ایجاد انگیزه و علاقه
نسبت به نماز متربیان با فلسفه احکام و شرایط نماز آشنا می شوند .

۱۶. خادم المومنین : وظیفه نظافت و منظم کردن کلاس ها و مکان
مدرسه بر عهده دانش آموزان داوطلب و غیر داوطلب می باشد اولویت
با دانش آموزان داوطلب می باشد .

۱۷. مسابقات علمی فرهنگی هنری ورزشی مهارتی : هر سال یک المپیاد
داخلی در مدرسه برگزار می شود دانش آموزان بصورت ترجیحا
گروهی به رقابت می پردازند .

۱۸. برنامه های مجازی : سایت مجموعه منتظران و وبلاگ های دانش
آموزان کانال اصلی مدرسه کانال معرفی مدرسه کانال مدرسه والدین
کانال های گروهی دانش آموزان کانال طنز حلال کانال پژوهش ها و....
به نیاز های مجازی متربیان و خانواده ها پاسخ می دهد البته در
چارچوب اصول و ظرافت های تربیتی و سواد رسانه ای

برنامه های تربیتی مربی محور^۱ :

۱. رفاقت و راهنمایی و الگو سازی مربی
۲. تشکیل پرونده تربیتی که در سه بخش تربیتی آموزشی و سلامتی نقاط قوت و ضعف دانش آموز ثبت می شود و برای تقویت نقاط قوت و کاستن از نقاط ضعف راهکارهایی ارائه می شود این پرونده در جلسات دو هفته یک بار با پدر و مادر بررسی می شود .
۳. برنامه تربیتی گروهی (برگزاری یک برنامه هدفمند گروهی با برنامه ریزی و مدیریت مربی و با کمک مربیان و خانواده این برنامه می تواند عبادی تفریحی علمی مهارتی فرهنگی و یا تلفیقی از این موارد باشد و این برنامه ترجیحا خارج از مکان آموزشی برگزار می شود)
۴. تعامل مستمر. سازنده با والدین : مربی نقش راهنمایی و مشاور و کمک به والدین در امور تربیتی فرزند را ایفا می کند . تماس های تلفنی جلسات فردی و گروهی اردو های خانوادگی از جمله برنامه های مربی محور است
۵. کار دانش آموزی : مربی مربی و خانواده با همفکری و همکاری هم در جهت مهارت افزایی و ایجاد شغل دانش آموزی فعالیت می کنند انگیزه سازی استعداد یابی ایجاد فضای مناسب و ... از جمله این فعالیت هاست این یک فعالیت ترغیبی^۲ می باشد .

^۱ برنامه های مربی محور برنامه هایی است که با برنامه ریزی و مدیریت مربی برگزار می شود .

^۲ فعالیت های ترغیبی فعالیت هایی می باشد که الزامی نمی باشد و با توجه به شرایط بصورت جدی انگیزه سازی و همکاری می شود .

۶. **دفترچه مراقبت:** هر مربی یک دفترچه دارد که علاوه بر برنامه ریزی شخصی بصورت ماهانه کلیه فعالیت های داخل و خارج مدرسه را ثبت می نماید این دفترچه هر هفته به تایید خانواده می رسد و نکات لازم تذکر داده می شود .

۷. **کتابخوانی :** با برنامه ریزی و مدیریت دقیق مربی برای کتابخوانی انگیزه سازی می شود و بعد از معرفی کتابهای خوب در قالب های متنوع گروه به کتابخوانی می پردازند. برخی از این قالب ها عبارتند از مسابقه کتابخوانی ، کتابخوانی جمعی ، اردوی کتابخوانی ، بازدید از فروشگاه ها و نمایشگاه های کتاب تشکیل کتابخانه کلاسی امانت کتاب و..

۸. **ورزش :** علاوه بر نرمش روزانه هر هفته یک برنامه ورزشی متناسب با مربی برگزار می شود. اولویت با برگزاری ورزش هایی است که ظرفیت تربیتی بیشتری دارند همانند ورزش پهلوانی کوهنوردی شنا اسب سواری تیر اندازی و...

۹. **برنامه مودت** (اجرای برنامه های خاص در مناسبت های ملی و مذهبی توسط متربیان با مدیریت مربی برنامه هایی همانند نمایشگاه - برگزاری جشن - ایستگاه صلواتی - چاپ مجله و....)

۱۰. **مشاوره :** برگزاری جلسات مشورتی فردی یا گروهی با مربی یا خانواده

۱۱. **هویت مجازی :** با توجه به آمادگی های سنی و شرایط فردی و ملاحظات تربیتی مربی هر دانش آموز در سایت مدرسه یک وبلاگ دارد که مشخصات غیر محرمانه تحقیقات پژوهش ها طراحی ها

توانمندی ها و... به اشتراک گذاشته می شود این کار راهی برای ارزیابی عملکرد مربی و تقویت شخصیت اثر بخش دانش آموز می باشد .

۱۲. **بازی و نشاط :** با برنامه ریزی مدیریت مربی متربیان بصورت گروهی در بازه زمانی مشخص به بازی های فکر و تحرکی می پردازند متربیان کم تلاش از این برنامه محروم می باشند .

۱۳. **مسئولیت در خانه :** هر مربی با همکاری و مشورت و پیگیری خانواده و مربی مسئولیتی در منزل به عهده می گیرد و در حین انجام مسئولیت به یادگیری مهارت های زندگی می پردازد .

برنامه آموزشی^۱

موضوع آموزش و بالا بردن سطح علمی دانش آموزان از برنامه های جدی و اصلی مدرسه بندگی می باشد . علاوه بر تاکید روایات بر علم آموزی و خروج از جهل و نادانی رویکرد مدرسه حرکت جدی و قوی در این مسیر می باشد . بدون تقویت ساحت علمی متربیان بقیه ابعاد وجود او ناقص می ماند .

حیطه آموزش به علت پیشرفت علم و تکنولوژی به حدی گسترده شده نه کسی می تواند علوم مختلف را آموزش دهد و نه کسی می تواند ادعا کند به همه علوم آگاه است . امروزه یادگیری توان فرد در حل مسائل علمی و عملی است . کسب علوم و فنون در دنیای پیچیده امروز نیاز به روش های آموزشی نوین به جای روش های سنتی و ناکارآمد دارد . انتقال از روش های سنتی به روش های نوین ساده نیست زیرا بدنه آموزش و پرورش با آن روش ها خو گرفته اند و آمادگی کمی برای تحول دارند زیرا روش های

^۱ رهبر معظم انقلاب : آن چیزی که من توصیه می کنم، این است که بچه ها از استعداد و از وقت خودشان استفاده کنند؛ خوب درس بخوانند. ما بیشترین چیزی که امروز لازم داریم، این است که بچه ها به طور جدی درس بخوانند. ۹۵/۹/۲۳ بیانات در جشن تکلیف دانش آموزان

تدرسی نوین مستلزم قبول پیامد های مبهم مَب باشد و قبول این ریسک و خطر از توان بسیاری از افراد خارج است همین موضوع باعث فاصله زیاد وضع موجود با شرایط مطلوب می باشد. گریزان بودن دانش آموزان از مدرسه، دلهره از امتحان، بی رغبتان معلمان و یکنواختی جلسات تدریس نتایج روش های سنتی آموزش می باشد. یک از مهمترین عوامل گذر از نظام سنتی به نظام آموزش فعال و پویا تغییر روش های تدریس معلمین است. ما باید در فعالیت های آموزشی به این باور برسیم که وظیفه ما تنها انتقال یافته های دیگران نیست بلکه از جمله رسالت های مهم موارد زیر می باشد:

ایجاد موقعیت مطلوب یادگیری

آموزش چگونه اندیشیدن و تقویت خود یادگیری

تفکر نقاد

زمینه سازی برای کسب تجارب صحیح

رشد اعتماد به نفس و عزت نفس

پرورش روحیه مشارکت و کار گروهی

آموزش مهارت های زندگی^۱.

نظام آموزشی مرسوم عیوبی اساسی دارد همانند مدرک گرایی، کم عمق بودن محتوای آموزشی، حجم قابل توجهی از مطالب برای دانش آموز سودمند نمی باشد و مطالب سودمند با روش هایی آموزش داده می شود که قابل استفاده در زندگی دانش آموز نمی باشد با وجود اینکه افراد بعد از انقلاب اسلامی افراد متدین این متون را تدوین کرده اند اما مبنای و فلسفه تدوین کتاب های درسی علوم انسانی اسلامی نمی باشد اگرچه ظاهر و رو بنای اسلامی دارد.^۲

^۱ نگاهی به روش میزان، ص ۱۵.

^۲ از روزی که نظامی به نام نظام آموزش و پرورش در این کشور به وجود آمد - از آغاز کار - بنای کار بر آن فلسفه ای نبود که ما امروز دنبال آن فلسفه هستیم. آن کسانی که آموزش و پرورش جدید را وارد کشور کردند، نه فقط نیتشان متدین کردن مردم و جوانها نبود، بلکه بعکس، نیتشان دور کردن مردم از عقاید دینی بود. به طور مسلم این است. البته آن کسانی که طراحان اولیه ی وزارت آموزش و پرورش در کشور بودند، برنامه ها را ریختند، کتابهای درسی را نوشتند، بعضی شان کاملاً جزو آدمهای بی دین نبودند؛ نه، در بین آنها آدمهای متدین هم بودند، لکن کلان برنامه این بود. لکن اساس، اساس ضد دینی بود، نه غیر دینی؛ بر اساس ضدیت با دین بود. هر چه هم گذشت، این جنبه ی ضد دینی، پیوسته و تا آخر دوران پهلوی بیشتر و بیشتر شد.

نکته ی قابل توجه این است که آن کسانی که الگوی آموزش و پرورش سنتی و قدیمی ما بودند، آنها به همان شکلها و قالبهای آن روز بسنده نکردند؛ مرتباً تحولات به وجود آوردند و خودشان را پیش بردند؛ اما این مقلدان آن تحولات را دیگر نفهمیدند و

مطلوب و ایده آل مدرسه تحول، اصلاح و ارتقا و تکمیل محتوا و روش آموزشی مرسوم آموزش پرورش می باشد. مدرسه بندگی در حرکتی گام به گام و با توجه به ظرفیت های موجود به این مطلوب نزدیک می شود.

در این حرکت گام گام در صورتی که محتوا و یا روش آموزشی قوی تری در مدرسه یا بیرون از مدرسه تدوین شده باشد اولویت با انتخاب آن می باشد در غیر این صورت دروس آموزش و پرورش با تعیین راهبرد هایی در روش آموزش تدریس می شود.

یک از برنامه های جدید مدرسه ایجاد یک گروه پژوهشی قوی برای رصد برنامه های تربیتی جهان و داخل کشور و تدوین متون آموزشی و تقویت برنامه ها و روش های تعلیم و تربیت می باشد. هدف از تشکیل این گروه تعمیق و ارتقا تدریجی سطح فکری مجموعه می باشد. علاوه بر محتوای آموزش و پرورش، مدرسه برنامه آموزشی دیگری هم دارد که به محتوای آموزش و پرورش اضافه می شوند.

دروس آموزش پرورش که در مدرسه بندگی عبارتند از:

۱. قرآن

۲. معارف (هدیه های آسمان و پیام های آسمانی)

همان شکل سنتی را نگه داشتند.

در دوره ای انقلاب، خیلی کارها در آموزش و پرورش انجام گرفته است؛ اما نظام آموزش و پرورش تحول پیدا نکرده و همان نظام قدیمی است! این عیوبی که شما بخصوص معلمان قدیمی، کارگشته، مدیران آموزش و پرورش و پرورشیه های آگاه و قدیمی معمولاً می شنوند، میگویند درسها حفظی است، قدرت ابتکار را در جوانها به وجود نمی آورد، تأمل نیست، کار متراکم و انبوه است و ... اینها همه ناشی از همان نظام قدیمی است. در مسائل روبنایی کارهای زیادی شده است: کتابها با «بسم الله» شروع نمیشد، حالا با «بسم الله» شروع میشود؛ آیهی قرآن نداشت، حالا دارد. کارهای خوب انجام گرفته؛ نه، من حقاً و انصافاً منکر کارهای خوب نیستم. خیلی هم خوب است. این کارها را ما قدر دانیم. متنها اینها هیچکدام تحول نیست. تحول یک حرکت ریشه ای است و شماها میتوانید بکنید. (بیانات در دیدار مسئولان آموزش و پرورش سراسر کشور ۱۳۸۶/۵/۳)

۳. ریاضیات
۴. علوم تجربی
۵. مطالعات (تاریخ جغرافیا مدنی)
۶. زبان (عربی ، انگلیسی)
۷. ادبیات فارسی و نگارش
۸. هنر و مهارت

دروس اختصاصی که مدرسه بندگی عبارتند از :

۱. انقلاب اسلامی جهاد و مقاومت
۲. حفظ قرآن
۳. دوره های معرفتی
۴. آداب و سبک زندگی
۵. تغذیه و طب اسلامی
۶. تفکر و حل مسئله
۷. کتابخوانی
۸. سواد رسانه ای
۹. سواد مالی
۱۰. مهارت آموزی (روش مطالعه - سواد رسانه ای - انتخاب رشته - مهارت های شغلی)

چند نکته پیرامون آموزش در مدرسه بندگی

۱. با توجه به محدودیت های زمانی و مکانی و مالی و حجم زیاد برنامه های تربیتی مدرسه بندگی ممکن است برخی از دروس بصورت خود خوان آموزش داده شود تا در زمان کمتری به اهداف آموزشی برسیم .

۲. ایجاد یک فضای فعال که در آن مربی با تلاش خود و حتی المقدور بدون آموزش مستقیم بتواند با تکیه بر معلومات قبلی مجهولات .
۳. آموزش در فضای تربیتی متفاوت با فضاهای صرفاً آموزشی است و ظرافت های خاص خود را دارد. آموزش در مدرسه بندگی با توجه به اصول تربیتی مدرسه می باشد. برخی از این اصول عبارتند از ایجاد مواجهه صحیح با موضوع درسی، توجه به تفاوت های مربیان، تقویت قدرت تفکر در حین تدریس، کار گروهی، شادابی فضای آموزشی، آسان گیری در عین جدیت، استفاده حداکثری از مربیان برای ارائه مطالب و..

شیوه اخذ مدرک

مدرسه بندگی دارای مجوز رسمی از ستاد راهبری مدارس مسجد محور حوزه علمیه قم با کد ۱۱۰ می باشد و همچنین با نام مجموعه فرهنگی تربیتی منتظران حضرت مهدی عج دارای مجوز رسمی از سازمان تبلیغات اسلامی اسلامی با کد ۳۰۴۰۱۰۱۳۶ وزارت ارشاد اسلامی با کد ۱۰۰۸۱۶ می باشد .

در حال حاضر مدارس مسجد محور زیر مجموعه و دارای مجوز از آموزش و پرورش نمی باشند .

به خلاف فضای قالب جامعه در مدرسه بندگی مدرک تحصیلی هدف نمی باشد. اما بر این باور اخذ مدرک در شرایط کنونی برای برخی با توجه به اهدافی که برای آینده خود ترسیم کرده اند همانند گواهینامه رانندگی یک ضرورت می باشد.

ستاد راهبری مدارس مسجد محور در تلاش است که موضوع کارنامه تحصیلی در خود مدرسه حل شود اما تا قبل از محقق شدن این موضوع ناگزیریم از راه های دیگری برای اخذ مدرک استفاده کنیم . این مسیر شدنی است اما ممکن است دشواری هایی را به همراه داشته باشد .

در قوانین رسمی آموزش و پرورش برای گرفتن مدرک و کارنامه راه‌های متنوع و مختلفی وجود دارد که برخی از آن‌ها عبارت‌اند از :

۱. ثبت‌نام در مدرسه روزانه و شرکت در امتحانات پایان سال .
۲. استفاده از قانون امتحانات متفرقه و داوطلب آزاد بر طبق ماده ۴۳ قوانین اجرایی^۱ .
۳. استفاده از قانون تعیین سطح^۲ .
۴. قانون تحصیل غیرحضور برای دانش آموزانی که زیر نظر یک مرکز مورد تأیید آموزش و پرورش مشغول حفظ قرآن هستند^۳ .
۵. آموزش راه دور
۶. مؤسسات و مدارس شبانه
۷. تحصیل مجازی و

در کشور ما سالانه هزاران نفر به دلایل مختلف از روش‌هایی غیر روش اول برای گرفتن مدرک استفاده می‌کنند و این امر کاملاً قانونی و مطابق قوانین کشور و وزارت آموزش و پرورش می‌باشد .

همه دانش‌آموزانی که در این سال‌ها در مدارس مسجد محور تحصیل کرده‌اند کارنامه گرفته و به مقطع بالاتر رفته‌اند و حتی یک نفر هم نداریم که نتوانسته باشد کارنامه بگیرد و اخذ مدرک کند .

^۱ در ماده ۴۳ قوانین اجرایی آموزش و پرورش آمده است .

... در دوره‌های راهنمایی و متوسطه متقاضی ادامه‌ی تحصیل با توجه به حداقل سن متعارف و توانایی خود می‌تواند با معرفی اداره‌ی آموزش و پرورش محل در امتحان ورودی پایه‌ی موردنظر شرکت نموده و در صورت احراز شرایط قبولی در پایه‌ی بالاتر ادامه تحصیل دهد (سن متعارف در دوره‌ی ابتدایی برای پایه‌های اول تا پنجم به ترتیب ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ سال تمام و برای پایه‌های اول تا سوم راهنمایی ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ سال تمام و برای پایه‌های اول تا سوم متوسطه ۱۴ و ۱۵ و ۱۶ سال تمام می‌باشد).

^۲ در این قانون دانش آموز می‌تواند بعد در سن ۷ تا ۱۱ سالگی به آموزش و پرورش مراجعه کند و با توجه به سن و توانایی دانش آموز پایه مورد نظر را تعیین سطح و به پایه بالاتر برود .

^۳ بر طبق بند ۶ آیین‌نامه ساماندهی وظایف و اختیارات کمیسیون خاص

اکثر این افراد از روش دوم یعنی شرکت در امتحانات متفرقه استفاده نموده‌اند . البته ممکن است فردی با انگیزه‌های شخصی در این رابطه اقدام نکرده باشد و اصلاً تمایل به داشتن مدرک و کارنامه نداشته باشد .

گرفتن مدرک تحصیلی را روش های مختلف کاملاً قانونی است اما چیزی که این کار را گاهی برای برخی از خانواده ها دشوار می کند برخورد سلیقه ای با این قوانین و مانع تراشی های برخی می باشد .

در مدرسه بندگی برای اخذ مدرک تحصیلی از قانون حفظ قران استفاده می شود . گرفتن کارنامه نگرانی وجود ندارد اما در این مسیر ممکن است پیگیری‌هایی از جانب مدرسه و اولیای محترم لازم باشد بدانیم که برای رسیدن با قله‌های بلند سختی بالا رفتن از دامنه‌ها را باید به جان خرید .

این مکتب با لطف و فضل خداوند و به واسطه کمک خیرین و هدیه‌ای که از والدین دریافت می‌شود اداره می‌گردد . سعی ما این است که با کمترین هزینه بیش‌ترین برنامه‌ها ارائه شود برای همین از ورود فردی به خاطر نداشتن هزینه ثبت‌نام ممانعت نمی‌شود هزینه تحصیل در این مدرسه با توجه به تمکن مالی والدین به صورت توافقی نقد یا اقساط و به عنوان هدیه فرهنگی دریافت می‌شود در تلاشیم با کمک خانواده ها قسمتی یا تمام هزینه‌های تحصیل به وسیله کار خود دانش آموز تأمین می‌شود.

حرکت تدریجی

تلاش ما ارائه طرحی آموزشی و تربیتی بر اساس طاعت و بندگی پروردگار مهربان و مبتنی بر فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی و در راستای تحول در نظام تزکیه و تعلیم کشور می‌باشد با توجه به ظرفیت‌های موجود و موانع کار اجرای طرح به صورت گام‌به‌گام و تدریجی می‌باشد و ممکن است برخی از برنامه‌ها در طی چند سال به وضعیت مطلوب خود برسد .

برای رسیدن به این مطلوب ۵ مرحله برنامه ریزی شده که به تدریج عملیاتی می شود
اول اصلاح محیط آموزشی دوم اصلاح روش ها سوم تربیت مربی و معلم متناسب
با روش ها چهارم اصلاح متون دینی و پنجم اصلاح بقیه متون
لطفاً با نظرات سازنده خود ما را در مسیر تحول در نظام آموزشی و تربیتی جامعه
یاری رسانید .

« ویرایش بیستم - بهار ۱۴۰۱ »

پیوست ها :

پیوست شماره ۱

برنامه گروهی

(تربیت در صحنه)

(هدف قالب ها ظرفیت ها و اصول)

بزرگی می گفت سال ها سر درس استادی می رفتم ، یک روز از لای در دیدم استادم دور از چشم همه کفش های بچه ها را جفت کرد و روی آن یک پارچه انداخت که آفتاب نخورد. همه مطالب از یادم رفت فقط این مشق محبت درسی بود که هرگز از یاد نبردم .

پیامبر رحمت صل الله علیه و آله می فرمودند:

مردم را به غیر زبان به خداوند دعوت کنید .

یک مربی موفق شخصی است هنرمندانه از اتفاقات ساده زندگی درس های بزرگ می سازد. شخصی که متربیان را می شناسد تجربه ایجاد می کند و به مربی خود فرصت جستجو و کشف و حل مسائل را می دهد .

یک مربی خوب با ایجاد سؤال مربی را وادار به اندیشیدن می کند.

انسان ها در محیط های واقعی در سختی ها و در متن زندگی رشد می کنند نه در فضاهای رسمی .

چقدر خوب است به جای آموزش مطالب حجیمی که نه برای دنیای ما سودمند است و نه آخرت ما را می سازد مطالب را به نوجوانان یاد دهیم که در بزرگسالی بدان نیاز دارند .

مولای متقیان حضرت علی علیه السلام می فرمایند :

أَوَّلَى الْأَشْيَاءِ أَنْ يَتَعَلَّمَهَا الْأَحْدَاثُ، الْأَشْيَاءُ الَّتِي إِذَا صَارُوا رِجَالاً أَحْتَاجُوا إِلَيْهَا؛

شایسته ترین چیزهایی که جوانان باید آنها را بیاموزند، چیزهایی هستند که در بزرگسالی به آنها نیاز دارند.

بزرگان تربیت می گویند از مهمترین مقدمات تربیت برقراری ارتباط ، ایجاد صمیمیت و جذب مربی توسط مربی می باشد .

پس برای یک مجموعه تربیتی لازم است تا فضایی را ایجاد کند تا مربی و اعضای گروه تعاملی سازنده با یکدیگر برقرار کنند و این مهم در برنامه گروهی محقق شود. همواره پرورش و یاد دادن غیرمستقیم بسیار عمیق تر و موثرتر از تربیت مستقیم می باشد.

تعریف برنامه گروهی

در این برنامه هر هفته مربی با برنامه ریزی قبلی افراد گروه خود را دور هم جمع می کند و فعالیتی گروهی هدفمند انجام می دهند. این فعالیت با هدفگذاری و برنامه ریزی و اجرا و نظارت مربی و ترجیحا بیرون از فضای مجموعه برگزار می گیرد. قالب و شیوه برگزاری برنامه گروهی بسیار متنوع می باشد.

هدف از برنامه گروهی :

۱. ایجاد ارتباط و انس و صمیمیت بین اعضای گروه و مربی .
۲. ایجاد تجربه های تازه عبادی معرفتی علمی .
۳. ایجاد نشاط و شادابی در روحیه اعضا .
۴. شناسایی و ارزیابی مستمر متریان .
۵. یاد دادن آداب اسلامی اخلاق فردی و اجتماعی بصورت عملی و غیر مستقیم .
۶. و...

نکاتی مهم برای مربی یا مجری برنامه :

- ✓ مربی موظف است با توجه به نیاز متریان از قبل هدف طرح و برنامه داشته باشد و الا برنامه بدون اثر یا با بازدهی بسیار کم می باشد .
- ✓ اجرای برنامه گروهی حتی الامکان باید توسط متریان باشد.

- ✓ حرکات مربی در برنامه زیر ذره بین متربیان است .
- ✓ در بین برنامه گروهی اهتمام و بی توجهی به نزدیک شدن و ورود وقت نماز الگویی برای زندگی مربی می باشد .
- ✓ سعی کنیم از خوراکی های سالم استفاده کنیم پختن و آماده کردن غذا برای متربیان بسیار جذاب است و البته خوردن فست فود های مضر جذاب تر .
- ✓ هدف این برنامه تربیت غیر مستقیم و بصورت عملی می باشد اما از تذکر لسانی هم غافل نشویم .
- ✓ (ممکن است در شرایط عادی سرگروه در انجام برخی از آداب و مسائل شرعی مسامحه کند. اما در مقام مربی گری باید دقت زیادی شود زیرا متربیان آن چیزی می شوند که ما هستیم نه آنچه از آنها می خواهیم)
- ✓ برای بعضی برنامه ها احتیاج به وسیله رفت آمد می باشد سرگروه می تواند با مدیریت این نیاز را به یک فرصت تربیتی تبدیل کند و با استفاده از اولیا زمینه ارتباط و انس با آنها را فراهم نماید .
- ✓ زمان برگزاری برنامه حداقل یک ساعت می باشد و تا یک روز هم قابل افزایش است .

اصول برنامه گروهی :

۱. اصل تدریج
۲. اصل کار گروهی و جمعی و پرهیز از تک روی از ایده تا اجرا و ارزیابی
۳. اصل اطاعت پذیری
۴. اصل تدبیر و مدیریت دقیق
۵. اصل اولویت بندی
۶. اصل تناسب قالب محتوا با مخاطبین
۷. اصل جذابیت به مقدار لازم
۸. اصل شوخ طبعی و جدیت به مقدار لازم
۹. اصل رعایت عدالت در برخورد
۱۰. اصل حداقل هزینه و زمان
۱۱. اصل استفاده حد اکثری از امکانات و توانمندی های متربی و خانواده

چند نمونه :

- ✓ بازدید هدفمند از آثار و ابنیه تاریخی و نشانه های تمدن اسلامی و ایرانی (به عنوان مثال یک روز از صبح تا بعد از ظهر به میدان امام اصفهان برویم و در یک محیط واقعی و اصیل تلفیق عبادت تفریح کسب و کار و علم آموزی و... را در نحوه معماری این مکان توضیح دهیم بعد به تک تک این مکان رفته و ساعاتی را در بازار ، حوزه علمیه صدر یا امام صادق علیه السلام و آثار تاریخی آن محدوده و مساجد برویم .
- ✓ رفتن به گلستان شهدا با طرح و برنامه و ورود به عالم نورانی شهدا و....
- ✓ قدم زدن شادی و بازی در طبیعت مخصوصا در ساعات ابتدایی روز و ارتباط بازی و صمیمیت با متربیان.
- ✓ رفتن به موزه های طبیعی و مردم شناسی و جانورشناسی با هدف شناخت آیات و خلقت خداوند .

- ✓ یک روز یا چند ساعت در یک کارگاه تولیدی یا مهارتی و زندگی با استاد کار آن و کسب تجربه از او .
- ✓ دعوت از پدر یکی از متربیان یا رفتن به محل کار او و شنیدن حرف ها و تجربه های زندگی و کار او .
- ✓ دیدار از یک عالم دینی یا شرکت در نماز جماعت او .
- ✓ آموزش عملی احکام خاص مثلا : غسل کردن - تیمم - قبله یابی
- ✓ رفتن به یک کتابخانه عمومی و چند ساعت مطالعه کتاب های مورد علاقه و یا رفتن به فروشگاه و نمایشگاه کتاب و مشاهده و خرید کتاب مورد علاقه
- ✓ رفتن به یک مراسم عبادی خاص مثلا دعای کمیل گلستان شهدا یا تشییع شهدا یا نماز جمعه یا
- ✓ نطافت یا فضا سازی قسمتی از مسجد بصورت گروهی .
- ✓ بازدید از خانواده شهدا
- ✓ برگزاری یک موکب در مناسبت های خاص
- ✓ برگزاری نمایشگاه
- ✓ تهیه روزنام دیواری
- ✓

معرفی و تقسیم برخی قالب های برنامه گروهی به عنوان نمونه

عبادی	ورزشی و تفریحی	کار و مهارت	علمی و فرهنگی
شرکت در نماز و سخنرانی علما	پینت بال	کار در مزرعه	بازدید از مرکز نجوم
رفتن به گلستان شهدا و تشییع شهدا	کوهپیمایی	برگزاری نمایشگاه	بازدید از کارخانجات
اعتکاف	پیاده روی در طبیعت و کنار رودخانه	انجام یکی از کارهای کانون به صورت گروهی	مطالعه دسته جمعی در مسجد یا کتابخانه (درسی یا غیر درسی)
شبی در مسجد	پیست اسکی	نظافت گروهی	برگزاری کلاس رفع اشکال
قم و جمکران گروهی	سینما بصورت هدفمند	کمک به مستمندان	شرکت در راهپیمایی های قدس ۲۲ بهمن
دیدار با یک عالم ربانی	شهربازی هدفمند	فضاسازی یک قسمت خاص از کانون	دیدار با یک انسان موفق
رفتن به هیئت های خاص بصورت گروهی	بازدید از موزه و آثار تاریخی بصورت هدفمند	تمرین برای یک برنامه گروهی در هیئت	بازدید از حوزه علمیه و آشنایی با زندگی طبیعی و حیره نشینی
بازدید معنوی از تخت فولاد و باغ رضوان و قبور اموات	استخر	فضاسازی مسجد در ایام خاص مثل محرم و نیمه شعبان	کاشت درخت
	جشن تولد با برنامه		آماده کردن یک نمایش گروهی
	انجام یک بازی گروهی در کانون یا طبیعت		آماده کردن یک سرود یا تواشیح گروهی طبیعت
	اسب سواری تیر اندازی و میدان تیر		بازدید از کارخانه جات و مراکز علمی

قالب های بالا از حیث اهمیت و اولویت و ظرفیت با هم متفاوت است برخی به خاطر تاثیر گذاری بالا قابلیت این را دارد چندین مرتبه در طول سال استفاده شود . می توان بعضی از قالبها را با رعایت اصول و محدودیت ها با هم تلفیق کرد. ممکن است یک برنامه گروهی چند هفته متمادی طول بکشد .

برخی ظرفیت ها برنامه گروهی :

این برنامه ظرفیت های بسیار زیادی دارد که با شناخت این ظرفیت ها می توان برنامه ریزی بهتری داشته باشیم این موارد عبارتند از :

مهارت برنامه ریزی و اجرای آن ، توجه به نعمت ها و امکانات و فرصت های در اختیار ، درک نظام مندی هستی ، ارتباط صحیح با طبیعت ، تدبیر در پدیده های اطراف خویش ، ایشار و گذشت ، قانون پذیری ، روحیه قناعت ، شور و نشاط ، درک گذر عمر ، محاسبه گری ، تلاشگری ، سخت کوشی ، روحیه جهادی ، پذیرش خطا ، بهره گیری از خردجمعی ، تجربه های ناب مناجات و عبادت ، تلاوت قرآن ، تمرین اخلاق و ترک عادت های نادرست متربیان ، آمادگی و مقاومت در برابر مشکلات و سختی ها ، رهایی از برخی وابستگی ها تخلیه فشارها و هیجان های درونی ، رشد و تقویت شخصیت و اعتماد به نفس ، رشد و تقویت اراده ، خلاقیت تفکر ، رشد و تقویت واقع بینی و جلوگیری از توقعات نابجا ، رشد و تقویت زندگی جمعی و مشارکت ، رشد و تقویت روحیه مسئولیت پذیری ، رشد و تقویت توانمندی های مدیریتی ، ارتباط صحیح با طبیعت ، قانون پذیری ، اعتماد به نفس ، تخلیه هیجانات ، پرورش هوش اقتصادی و...

شیوه برنامه ریزی

۱. تعیین اهداف جزئی و مشخص برنامه گروهی
۲. انتخاب یک قالب متناسب با هدف مثلا رفتن به طبیعت
۳. بررسی ظرفیت های این قالب
۴. انتخاب برخی ظرفیت ها متناسب با هدف^۱
۵. برنامه ریزی و زمانبندی دقیق
۶. تقسیم وظایف بین مربیان و در صورت نیاز خانواده ها
۷. اجرای برنامه بر طبق زمانبندی

^۱ به عنوان مثال می یابد که رفتن به طبیعت ظرفیت تقویت روحیه کار گروهی را دارد حال برای استفاده از این ظرفیت یک برنامه ریزی می کند مثلا برنامه پخت غذا بصورت گروهی یا

پیوست شماره ۲

پیوست شماره ۳

پیوست شماره ۴

پیوست شماره ۵